

Je kunt het je amper meer voorstellen, maar veertig jaar geleden waren er nog maar twee Nederlandse televisiezenders: Nederland 1 en Nederland 2. Op maandag 4 april 1988, Tweede Paasdag, toen we nog niet eens met vijftien miljoen mensen op dit hele kleine stukje aarde woonden, veranderde dat: we kregen Nederland 3 erbij. Dat was hét moment om een nieuw kinderprogramma van een kwartiertje, dat al drie maanden aan het warmdraaien was op de zondagavond, elke werkdag te gaan uitzenden, op die nieuwe zender.

Een tv-programma van de makers van *De Stratenmakeropzeeshow* en *JJ. de Bom voorheen de Kindervriend*. Een educatief programma, maar wel vrólijk educatief, met een herkenbare tune, liedjes, en met geacteerde sketches tussen informatieve fragmenten door, over één onderwerp per aflevering. En die sketches dan met deels vaste typetjes, zoals professor doctor Fetze Alsvanouds van de Universiteit van Harderwijk, gespeeld door bedenker van het programma Aart Staartjes.

Zou er iemand zijn die nu nog niet weet over welk programma ik het heb? Generaties zijn ermee opgegroeid; *Het Klokhuis* is een instituut geworden. Er hebben zo ongelooflijk veel

talentvolle en later beroemd geworden schrijvers, acteurs, presentatoren en redacteurs aan meegewerkt dat het ondoenlijk is om ze allemaal te noemen en oneerlijk voelt om er maar een paar te noemen. De keuze zou ook onmogelijk zijn.

De ‘sandwichformule’ van Het Klokhuis, de afwisseling van informatie en sketches, is achtendertig jaar later nog steeds dezelfde. Op een speelse, creatieve, en toegankelijke manier legt Het Klokhuis de meest uiteenlopende onderwerpen uit, van verticale landbouw en veilige dijken tot kantoren en kindermishandeling. Ook complexere wetenschappelijke inhoud over radioactiviteit, enzymen, neurologie en marine archeologie werd ontsloten voor een breed publiek. Het Klokhuis doet dat voor een doelgroep die weleens vergeten wordt: kinderen in de basisschool- en brugklasleeftijd. Het programma wekt hun nieuwsgierigheid en jaagt die aan op een leeftijd dat ze daar extra ontvankelijk voor zijn. Sommige kinderen zullen gelokt worden door de grappige sketches en naarmate ze ouder worden geleidelijk de informatieve delen interessanter gaan vinden: dat is het geniale van de sandwichformule.

Het programma slaagde erin zich – binnen de vertrouwde formule – steeds weer te vernieuwen. Begin deze eeuw kwam

er een website, die onlangs helemaal gerenoveerd is, en waar je afleveringen van het programma kunt kijken, maar ook *OverblijfTV* en andere korte filmpjes. Je kunt er, handig, zoeken op onderwerpen waar je meer over wilt weten. Je kunt er ook naar de Klokhuis-podcast luisteren, die al zes jaar bestaat; de afleveringen zijn in totaal ruim vijf miljoen keer geluisterd. En ook op de onlinekanalen is de aanwezigheid van Het Klokhuis indrukwekkend: op YouTube heeft het 293.000 abonnees en op TikTok 176.000 volgers.

Je kunt op de Klokhuis-website meedoen aan knutsel- en kookprojecten en -wedstrijden – ‘maak iets reusachtigs’, was de opdracht van de wedstrijd afgelopen zomer. De makers van Het Klokhuis zelf, van 1988 tot nu, hadden al iets reusachtigs gemaakt. Het Klokhuis is razend populair bij kinderen, ouders, én kinderlozen en heeft een lange rij prijzen gewonnen, een rij waar de Irispenning niet in mag ontbreken.

Dat betekent trouwens niet dat het programma altijd veilig is geweest voor bezuinigingsdrang. In 1990 werd het maar net van de ondergang gered na een handtekeningenactie van Nina de Waal, tegenwoordig gevierd violiste, destijds elf. In deze tijd van bezuinigingen op de publieke omroep wil de jury van de

Irispenning dan ook graag nog eens opmerken dat dingen uitleggen, oftewel wetenschapscommunicatie, een kerntaak is van de publieke omroep.

Dames en heren, voor het eerst bekroont de jury excellente wetenschapscommunicatie die zich vooral op kinderen richt: de Irispenning 2026 gaat naar het team achter Het Klokhuis.